

Üniversitelerde Verilen Girişimcilik Eğitimi Girişimci Kişilik Özelliklerini Nasıl Etkiler? Deneysel Bir Araştırma

How Does Entrepreneurship Education Given At Universities Affect The Entrepreneurial Personality Traits? An Experimental Research

Aydın ÖZDEMİR*
Mert ÖZGÜNER**
Hüseyin ALKIŞ***

ÖZ

Girişimcilik, ülke ekonomisi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra girişimcilik, tüm ülkeler için önemli bir sorun olan işsizliğin etkilerinin azaltılması açısından anahtar bir rol üstlenmektedir. Tüm kişilik özelliklerinde olduğu gibi girişimci kişilik özelliklerinin de eğitimden etkileneceği bir gerçektir. Bu bağlamda, yükseköğrenimin verildiği üniversiteler, girişimciliğin gençlere öğretilmesi bakımından hayati bir fonksiyona sahiptir. Bu çalışmada; üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin, girişimci kişilik özelliklerini (Kendine Güven, Yenilik, Başarma İhtiyacı, Kontrol Odağı, Risk Almak, Belirsizliğe Karşı Tolerans) ne ölçüde etkilediği Yarı-Deneysel Tasarım türlerinden biri olan tek gruplu ilk test – son test tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular; girişimcilik eğitiminin “Kendine Güven, Yenilik, Başarma İhtiyacı, Kontrol Odağı, Risk Almak ” boyutları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

ANAHTAR KELİMELELER

Girişimcilik Eğitimi, Deneysel Tasarım, Girişimci Kişilik Özellikleri.

ABSTRACT

Entrepreneurship has a great importance in terms of country's economy. In addition to this, entrepreneurship plays a key role in terms of reducing the effects of unemployment that is important problem for all countries. It is a fact that all personality traits as well as entrepreneurship also will be affected by education. In this context, universities that is provided higher education have a vital function in terms of teaching entrepreneurship to young people. In this study; entrepreneurship education given at universities the extent to which affects entrepreneurial personality (Self-Confidence, Innovation, Achievement Need, Focus of Control, Taking Risks, Tolerance to Uncertainty) traits was analysed using pre-test post-test technique that the one of Quasi-Experimental Design. Findings demonstrate that entrepreneurship education has a significant effect on the “Self-Confidence, Innovation, Achievement Need, Focus of Control, Taking Risks” dimensions.

KEYWORDS

Entrepreneurship Education, Experimental Design, Entrepreneurial Personality Traits.

GİRİŞ

Küresel dünya ekonomisinde, özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından girişimcilik ekonomik ve sosyal gelişimin temel dinamiklerinden biri haline gelmiştir. Bir ülkenin kalkınması, gelişmesi, küresel dünyanın değişen koşullarına hızlı bir biçimde uyum sağlayabilmesi yetenekli girişimciler yetiştirebilmesine bağlıdır. Ayrıca günümüzde tüm dünya için önemli bir sosyal ve ekonomik sorun haline gelen işsizlik ve bunun getirdiği sosyal problemlerin üstesinden gelenebilmesi noktasında girişimcilik anahtar bir rol üstlenmektedir. Ülkeler bu ve benzeri amaçlarla bireylerin girişimcilik eğilimlerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi noktasında önemli adımlar atmaktadır. Bu doğrultuda özellikle gençlerin girişimcilik eğilimlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan ülkelerde, zorunlu veya seçmeli girişimcilik dersleri üniversite ders müfredatlarında yerini almaya başlamıştır.

Girişimcilik eğitimiyle ulaşılmak istenen amaç, kişilerin girişimcilik özelliklerini ortaya çıkarıp kendi işlerini kararak bağımsız çalışmalarını sağlamaktır. Bu amaçla üniversitelerde uygulanmaya başlanan girişimcilik eğitimleriyle kişilerin kendi işyerlerini kurmaları için gerekli olan temel girişimcilik ve işletmecilik becerilerini vermenin yanında bunların girişimci kişilik özelliklerinin farkına varmalarını sağlamak çevrenin onlara sunduğu fırsatları görmelerini sağlayacak yetileri geliştirmek ve bu fırsatları faydaya çevirebilecek özelliklerle donatıp başarılı girişimlerin ortaya çıkmasını sağlamak ve bunun yanında ülkede girişimcilik kültürü oluşturmaktır (Patır ve Karahan, 2010: 28).

Son yıllarda önemi oldukça artan girişimcilik eğitimi, 1940'lı yıllarda uygulanmaya başlasa da dünya genelinde 1980'li yıllardan sonra yaygınlaşmaya ve özellikle üniversitelerde verilmeye başlanmıştır. Üniversiteler, küreselleşme ile birlikte gelen hızlı değişim paralelinde her alan değişim içerisine giren girişimci yanı ağır basan, girişimciliği esas alan üçüncü nesil üniversiteler haline dönüşmeye başlamışlardır. Girişimci üniversitelerin sayısında ki artışla birlikte girişimcilik eğitiminde önemli yol kat edilmiş ve bu da girişimcilik sayılarında hızlı artışları beraberinde getirmiştir (Özdemir, 2017:3).

Son yıllarda Türkiye'nin ekonomik anlamda büyümesinde gerek üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimleri gerekse KOSGEB tarafından verilen uygulamalı girişimcilik eğitimleri sayesinde artan girişimcilik kültürü ve bilincinin önemli katkısı bulunmaktadır.

Bu çalışmada, Adıyaman Üniversitesi Besni Meslek Yüksekokulunda ön lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerden genel not ortalaması 2,00'ın üzerinde olan ve ankete katılmaya gönüllü olan 60 kadın ve 60 erkek öğrenciye ölçüm aracı ilk test olarak girişimcilik dersinin ilk haftasında (Şubat-2018) ve son test olarak da girişimcilik dersinin son haftasında (Mayıs-2018) uygulanmış ve eğitim öncesi girişimci kişilik özelliği algısı ile eğitim sonrası girişimci kişilik özelliği algısı arasındaki farklar incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı; üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin girişimci kişilik özelliklerini ne ölçüde etkilediğini ortaya koymaktır.

Genel anlamda, eğitimin ve özellikle girişimcilik eğitiminin başlangıç aşamasında eğilimini artırma yönündeki olumlu katkısının yanı sıra girişimciliğin yaygınlaştırılması ve başarılı girişimcilerin sayısının artırılması amacıyla örgün eğitim kalitesinin artırılması ve bu yönde üniversitelerin deneyimli mezunlar vermesinin sağlanması özellikle büyük önem taşımaktadır (Balaban ve Özdemir, 2008: 139).

Bu açıdan bakıldığında girişimcilik eğitiminin, girişimci kişilik özelliklerine etkisini yarı-deneysel tasarım türlerinden tek gruplu ilk test – son test tekniğiyle araştıran bu çalışmanın hem girişimcilik literatürü hem de girişimcilik pratiği açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Problem Cümlesi

Bu araştırma aşağıdaki araştırma sorusuna cevap aramaya çalışmaktadır:

“Üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimi girişimci kişilik özelliklerini nasıl etkiler?”

Araştırmanın Varsayımları ve Kısıtları

Literatürde bahsedilen birçok girişimci kişilik özelliği bulunmasına rağmen araştırmada girişimci kişilik özellikleri; “Kendine Güven, Yenilik, Başarma İhtiyacı, Kontrol Odağı, Risk Almak ve Belirsizliğe Karşı Tolerans” olarak varsayılmıştır.

İlk testin yapıldığı Şubat/2018 ile son testin yapıldığı Mayıs/2018 arasında katılımcıların girişimci kişilik özelliklerinin sadece verilen girişimcilik eğitiminden etkilendiği varsayılmıştır. Başka bir ifadeyle; Gürbüz ve Şahin (2016:373)’ün, “deney sürecinde araştırmacının müdahalesi dışında tamamen harici gelişen bir olayın bağımlı değişkeni etkilemesi” olarak tanımladığı Tarih Etkisi’nin olmadığı varsayılmıştır.

Katılımcılar, ön lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerden genel not ortalaması 2,00’in üzerinde olanlardan seçilmiştir. Genel not ortalaması 2,00’in üzerinde olan öğrencilerin diğerlerine kıyasla girişimcilik dersi için daha fazla hazır bulunma düzeyine sahip olduğu varsayılmıştır.

Araştırma yarı-deneysel tasarım türlerinden olan “Tek Grup Ön Test – Son Test” desenine göre tasarlanmıştır. Gürbüz ve Şahin (2016:370)’e göre; bu deneysel tasarım türünde kontrol grubunun olmaması nedeniyle ortaya çıkan farklılığın eğitimden kaynaklandığını söylemek şüphelidir. Bu durum araştırmanın bir kısıtı olarak kabul edilip yukarıda bahsedildiği üzere Tarih Etkisi’nin olmadığı varsayılmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

Girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkilerin incelendiği birçok araştırma mevcuttur. Chen ve Lain tarafından 2010 yılında Taiwan’da yapılan bir çalışmada girişimcilik eğitimiyle verilen girişimcilik bilgilerinin, teknik kolej öğrencilerinin ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ve girişimci kişilik özelliklerini teşvik ettiği görülmüştür (Akyurt, 2018: 53).

Pazarcık ve Aydın (2015) tarafından yapılan çalışmada girişimcilik eğitimi süreçlerinin öğrencilerin girişimcilik tercihleri üzerinde pozitif etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sezer (2013), gerçekleştirdiği çalışmasında girişimcilik dersini alanlar ve almayanlar arasında, girişimcilik eğilimi açısından farklılık olup olmadığını ele alan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Sezer çalışmasında, girişimcilik dersi alanların, almayanlara göre daha yüksek girişimcilik eğilimi skorları elde ettiğini deneysel bir tasarım üzerinden ortaya koymuştur. Uluköy ve arkadaşları tarafından (2013) yapılan araştırma sonucunda girişimcilik eğitimlerinin girişimcilik eğilimlerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Bozkurt vd. (2012) tarafından Türkiye’deki girişimcilerin girişimci niteliklerinin ortaya konulması amacıyla yapılan araştırma sonucunda Türkiye’de girişimci sayısının artırılmasının en önemli yolunun girişimcilik eğitimi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Farashah (2013), İran’da 601 katılımcı üzerinde girişimcilik eğitimi türlerinin ile etkilenen girişimcilik değişkenlerine etkisi üzerine bir araştırma yapmış ve okul programının girişimcilik kariyeri arzusunu ve toplumdaki girişimcilik statüsünü; resmi kurumlar tarafından düzenlenen girişimcilik eğitimlerinin girişimcilik niyetini; işveren tarafından verilen girişimcilik eğitiminin toplumdaki girişimcilik statüsünü ve öz-yeterliliği; informal eğitimin öz-yeterliliğe; online programının başarısızlık korkusu ve girişimcilik niyeti üzerine pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğunu tespit etmiştir.

Özdemir (2016) tarafından 93 üniversite üzerinde yapılan araştırma sonucunda ülkemizde girişimcilik eğitimimi son 5 yılda hız kazanmış ve üniversitelerde verilen girişimcilik derslerinin sayısının ABD üniversiteleri ile eşit sayıda olduğu görülmüştür. Ülkemizde girişimcilik sayısının son yıllarda hızla arttığı göz önüne alınırsa girişimcilik eğitimindeki hızlı gelişimin etkisinin girişimciliği artırdığını söylemek mümkün olabilmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur;

H₁: Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Kendine Güven”e ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Yenilik”e ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Başarma İhtiyacı”na ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₄: Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Kontrol Odağı”na ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₅: Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Risk Almak”a ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₆: Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Belirsizliğe Karşı Tolerans”na ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Girişimcilik ve Girişimci Kişilik Özellikleri

Mal veya hizmet üretmek maksadıyla gerçekleştirilen yatırım faaliyetine girişim, bu faaliyetle ilgili kar ve zarar riskini göze alan kişiye girişimci ve söz konusu faaliyetin sürekli ve bir meslek olarak yapılmasına girişimcilik adı verilir (Uluköy vd., 2013: 53). Özdemir (2016: 226)’e göre girişimcilik, yeni veya var olan bir işletme içerisinde risk alma, yaratıcılık ve yenilikleri güçlü bir yönetim becerisi ile bütünleştirerek ekonomik faaliyet yaratma sürecidir.

Günümüzde en geniş tanımıyla girişimcilik, ilgiyi esas almak suretiyle, genel geçer olan eğilimlere ve aynı zamanda kendi bilgi, beceri, yeteneğine, ilgisine uygun bir alanı seçerek; başta finansal kaynakları olmak üzere, sahip olduğu diğer bütün üretim faktörlerini riske edip, insanların ihtiyaçlarını karşılayacak, mal ve hizmeti üretmek maksadıyla işletme kurup bağımsızlığını kazanmayı, ekonomik gücünü artırmayı, prestijini elde etmeyi, yaratıcı düşüncelerini özgürce hayata geçirmeyi hedefleyen herkes girişimcidir (Yelkikalan vd., 2006: 221).

Girişimci, hisleri doğrultusunda çevrenin sunduğu fırsatları herkesten önce gören, bu fırsatları uygulanabilir ve ticarileştirebilir fikirlere dönüştürebilen, bu fikirleri sahip olduğu bilgi ve becerileri ile yoğurup değer katabilen yenilikçi ve risk alabilen kişidir (Güner ve Korkmaz, 2010: 5). Shumpeter (1934)’e göre girişimci; yeni bileşimler yoluyla pazarda değişim gerçekleştirebilen yenilikçi kişidir. Knight (1942)’a göre girişimci piyasalardaki değişimleri herkesten önce tahmin eden ve pazar dinamiklerinin risklerini üstlenen kişidir (Namal vd., 2018: 95).

Girişimci, kaynaklar konusunda öngöründe bulunarak işi planlayan, insan kaynaklarını örgütleyerek girdilerin işlenmesini sağlayan ve elde edilen çıktıyı da kârlılık yaratacak biçimde tüketicilerin kullanımına sunma becerisini gösteren kişi şeklinde tanımlamak mümkündür. Buna göre girişimci emek, teknoloji, sermaye ve doğal kaynaklar olarak sayılan üretim faktörlerini en güncel teknik yöntem ve bilgilerle analiz edip bir araya getirerek mal veya hizmet üreten birey olarak ön plana çıkmaktadır (Bozkurt Çetinkaya, 2011: 4).

Girişimcilerin sahip oldukları özelliklerle ilgili birçok farklı görüş bulunmaktadır. Girişimcilik literatürü kavramı incelendiğinde girişimcilik özelliklerinin oluşmasına katkı sağlayan birçok davranışsal ve algısal özelliğin olduğu ifade edilmiştir. Bu özellikler; başarıma ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, yenilik ve kendine güvendir (Duran vd., 2013: 37). Çalışmanın bu aşamasında girişimcilik eğiliminin ölçülmesinde kullanılan bu faktörler kısaca açıklanacaktır.

Başarma İhtiyacı: Mc Clelland’a göre, yüksek başarı ihtiyacı, bireylerin girişimci davranışlarda bulunmasına neden olur. (Solmaz vd., 2014: 43). Yüksek başarı ihtiyacına sahip bireyler sorun çözme, zorlukları aşma ve risk alma eğilimi yüksek kişilerdir. Dolayısıyla başarıma ihtiyacı yüksek olan kişiler girişimsel faaliyetlerde bulunma eğilimi yüksek olan kişilerdir (İşcan ve Kaygın, 2011: 446).

Kontrol Odağı: Kontrol odağı kişilerin hayatlarındaki ödülleri ve cezaları nasıl algıladıklarını ifade eder. İçsel kontrol odağına sahip kişiler başlarına gelen her türlü olayın kendilerinde kaynaklandığını düşünür ve

eksiklerini daha hızlı gidererek başarılı olabilirler. Dışsal kontrol odağı yüksek kişiler ise kadercilerdir. Başlarına gelen olayların nedenlerini hep dış kaynaklarda ararlar ve asla kendilerini eleştirmezler (Zieba ve Golik, 2018: 95). Başarılı girişimciler genellikle içsel kontrol odağına sahip kişilerdir (Naktiyok, 2004: 26-27).

Risk Alma Eğilimi: En önemli girişimcilik özelliklerinde birisi risk alma eğilimidir. Girişimcilerde farklı olaylara yönelik değişebilen risk alma seviyesi, kişisel risk algısının farklılaşmasından kaynaklanabilmektedir (Çiçeklioğlu ve Afşar, 2017: 6). Girişimciler diğer insanlara göre daha fazla risk almaya isteklidirler. Risk alma, girişimci için gerekli olan bir ön koşul olarak kabul edilmektedir. Sonuç olarak Girişimci, katlandığı riski avantaja dönüştürmeli ve bundan da fayda sağlamayı bilmelidir (Uluköy vd., 2013: 82).

Belirsizliğe Karşı Tolerans: Belirsizliğe karşı tolerans, belirsizliğe karşı olumlu cevap verebilmektir (Bozkurt ve Erdurur, 2013: 60). Girişimciler belirsizliğe karşı yüksek tolerans sahibi kişilerdir. Bu özelliğe sahip kişiler birçok kişinin cesaret edemeyeceği belirsizlik durumlarında risk almaktan kaçınmazlar. Belirsizliğe karşı tolerans sahibi kişiler her türlü zorluğu göğüsleyebilen, her şeyi mükemmel yapmaya çalışan, önderlik yapmayı seven kişilerdir (Bozkurt Çetinkaya, 2011: 14).

Yenilik: Mevcut mal veya hizmetlerin geliştirilmesine olanak sağlayan yenilikçilik, girişimciliğin temel unsurlarından biridir. Yenilik, yeni ürün ve hizmetler yaratma noktasında fırsatları tanımlamak ve uygulamaktır. Girişimciler yenilik yoluyla değişimleri ortaya çıkarır, farkındalık oluşturur ve başarıya ulaşır (Solunoğlu ve Nalçacı İkiz, 2017: 46).

Kendine Güven: Girişimcilerin çevrelerinde gelişen olaylar karşısında ölçülü ve hesaplı riskler almayı sevmeleri kendilerine güvenmeleri olarak açıklanabilir (Uluköy vd., 2013: 83). Kendine güvenen bireylerin gelecekte karşılaşılması muhtemel sorunların üstesinden gelebileceklerine olan inançları tamdır (Kauppila vd. 2010:4).

Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik ile ilgili yapılan çalışmalarda girişimciliğin öğrenilebilir bir disiplin olduğu pek çok yazar tarafından belirtilmektedir (Waraich, 2012: 213). Bununla birlikte girişimciliğin doğuştan mı geldiği yoksa sonradan mı öğrenildiği konusundaki tartışmalar da devam etmektedir (Uluköy vd., 2013: 85). Özdemir (2016:226)' e göre kişinin girişimci olmasında doğuştan gelen özellikler önemlidir fakat tek başlarına girişimci olmaya yetmemektedir. Bu noktada eğitimin kişilerin girişimci olmalarında sahip oldukları kişilik özelliklerinin ortaya çıkarılması, desteklenmesi ve geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle girişimciliğin öğretilbileceği fikri oldukça yaygın bir görüştür.

Girişimcilik becerisi kültürel ve tecrübe ile kazanılacağı için eğitim ve öğretim etkileneceği söylenebilir. Global Entrepreneurship Monitor/Global Girişimcilik Platformu (GEM) 2000 raporunun ortaya koyduğu çarpıcı sonuçlardan birisi girişimcilik sürecinde en önemli unsurun girişimcilik eğitimi olmasıdır. OECD'nin yapmış olduğu araştırmada girişimcilik eğitimi ile girişimciliğin geliştirilmesi arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir (Tanrıverdi vd., 2016: 11). Amerika'da yapılan bir araştırmada girişimcilik eğitimi alan kişilerle ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır (Duran vd., 2013: 43);

- Eğitim alanlar almayanlara göre yeni iş kurmada üç kat daha fazla eğilime sahiptirler.
- Eğitim alanlar kendi işinde çalışmaya üç kat daha fazla isteklidirler.
- Girişimcilik eğitimi alanlar diğerlerine göre %27 daha fazla gelir elde etmektedirler.
- Mal varlıkları %62 daha fazladır.
- Girişimcilik eğitimi alanlar çalıştıkları işlerde daha fazla tatmin olmaktadır.

Girişimcilik eğitimi, bireysel ve çevresel faktörlerin bir bileşimidir. Bireylerin kendi işlerinin sahibi olma arzularını ve bu yöndeki kararlılıklarını ortaya koymaktadır. Özellikle gençlerin gelecekle ilgili hayallerinin ve arzularının şekillenmesinde etkili olduğu bilinen girişimcilik eğitimlerinin, potansiyel girişimcilerin

yetiştirilmesi ve geliştirilmesi noktasında üniversitelerde veriliyor olması oldukça önemli ve isabetlidir (Büyükyılmaz vd., 2015: 110).

Balaban ve Özdemir (2008: 136-137)'e göre eğitimin, özellikle de üniversitelerde verilen eğitimin gençlerin girişimciliğe bakış açılarını olumlu yönde etkilemektedir. Girişimcilik eğitimi, girişimciliğin önemli bir kariyer alternatifi olabileceği algısının oluşturulması ve küçük işletmelerin gelişimine katkı sağlanması noktasında önemli etkileri olmaktadır. Ayrıca girişimcilik eğitimiyle, kişilerde var olan girişimcilik potansiyelinin ortaya çıkarılması ve kullanılması yönünde bireylere kararlılık, başarıma arzusu, sorumluluk, fırsatları görme, ilk adımı atabilme, içsel kontrol odağının geliştirilmesi gibi girişimcilerde bulunması gereken önemli özelliklerin öğretilmesi sağlanmaktadır. Yine girişimcilik eğitimiyle kişilerin girişimcilikle ilgili bilgi düzeylerinin artırılması, girişimci beceri ve davranışlarının geliştirilmesi, girişimcilik bilincinin oluşturulması hedeflenmektedir (Arasti vd.,2012:3).

Ülkelerin kalkınma noktasında önemli unsurlarından biri olan girişimciliğin geliştirilmesi Avrupa Birliği'nin öncelikli politikaları arasında yer almakta ve bu kapsamda yürütülen çeşitli faaliyetlerin AB üyesi ve aday ülkelerin performansları takip edilmektedir. AB üyesi ülkemiz de girişimciliğin geliştirilmesini amaçlayan politikalar kapsamında 2001 yılında” Çok Yıllı Program”a dâhil edilmiştir. Bu program kapsamında oluşturulan hareket planları arasında girişimcilik eğitimlerinin düzenlenmesi öncelik taşımaktadır. Bu politikalar paralelinde ülkemizde 1999 Helsinki Zirvesi Katılım ortaklığı çerçevesinde öncelikli alanları arasında girişimcilik eğitiminin yer aldığı bir eylem planı oluşturulmuştur. Eylem planıyla ülkemizde girişimcilik eğitimleri ile ilgili kurumlar belirlenmiştir. Bu doğrultuda Yüksek Öğretim Kurumu önemli rol almıştır. YÖK'ün 2006 yılında hazırladığı “Türkiye'nin Yüksek Öğrenim Stratejisi” raporunda bilgi çağına geçildiğinin altı çizilmiş ve bu süreçte öğrencilerin risk alabilme, sorumluluk alabilme, çoğulcu ve özgür düşünebilen gençlerin yetiştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Bu kapsamda girişimcilik eğitimi üniversite müfredatlarında zorunlu veya seçmeli olarak yerini almıştır (Balaban ve Özdemir, 2008: 138).

Yöntem

Üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin girişimci kişilik özelliklerini ne ölçüde etkilediğini belirlemeye yönelik olan bu çalışmada; katılımcılardan yarı-deneysel tasarım türlerinden tek gruplu ilk test – son test tekniğiyle elde edilen veriler (n=120) çerçevesinde oluşturulan modele (Şekil 1) ilişkin analizler yapılmıştır.

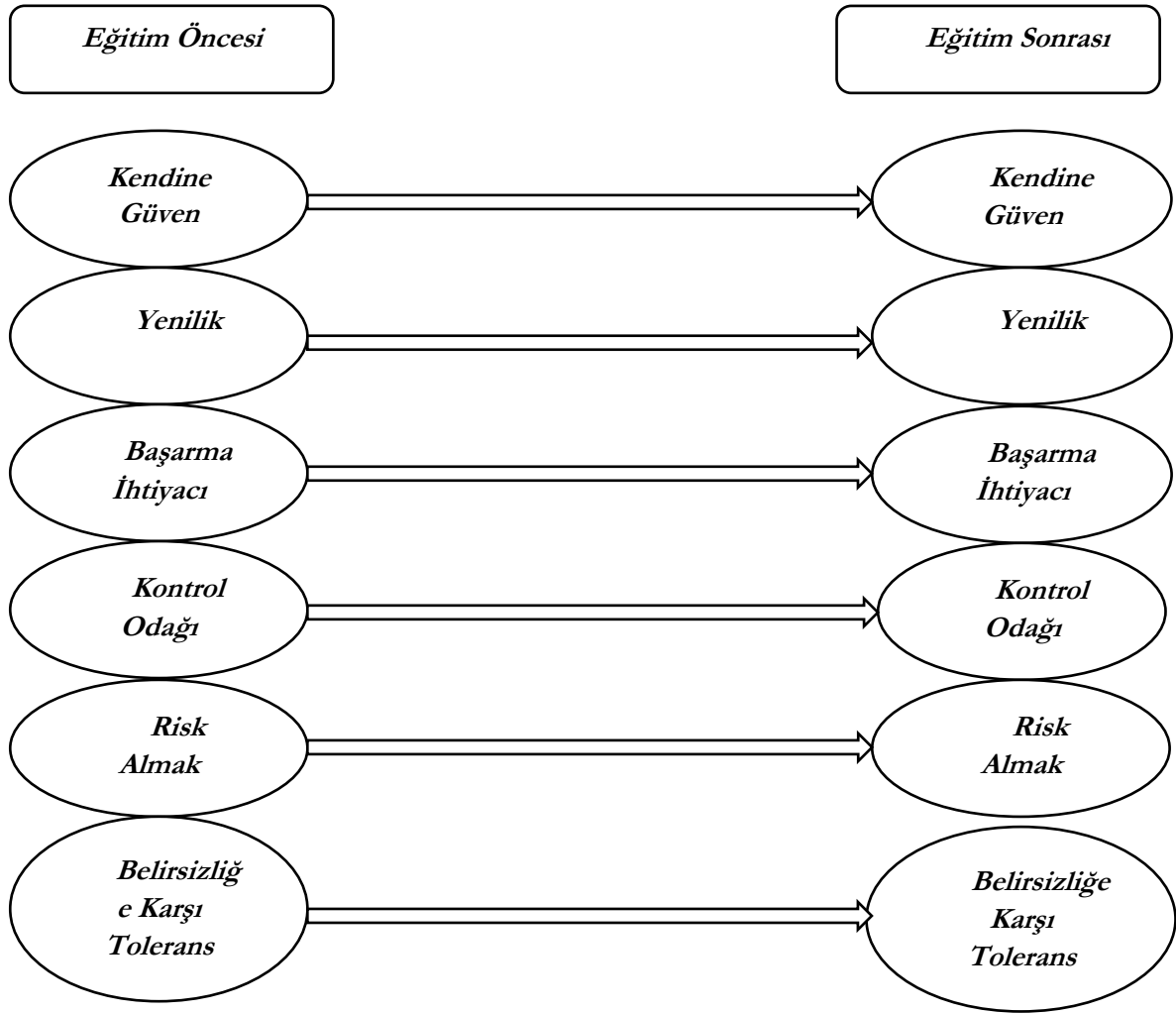
Bu kapsamda ilk aşamada; daha önce Türk kültürüne uyarlama çalışmaları yapılan ve çalışmada kullanılan ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği test edilmiştir.

İkinci aşamada; ölçüm aracında yer alan ifadelerin eğitim öncesi ve eğitim sonrası ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Üçüncü aşamada ise; hipotezler Paired-Samples T Test kullanılarak test edilmiştir.

Araştırma Modeli Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Evren ve Örneklem

Evren; araştırmacının incelemeyi arzu ettiği insanların, olayların ve ilgilendiği nesnelere tümünden oluşan gruptur (Sekaran, 1992:265). Çalışmanın evrenini; 2017-2018 Akademik Yılı Bahar Yarıyılında, Adıyaman Üniversitesi Besni Meslek Yüksekokulunda öğrenim görmekte olan Girişimcilik dersi öğrencileri oluşturmaktadır.

Örneklem; evrenin bir alt kümesi olup ondan seçilen bazı üyeleri içerir (Sekaran, 1992:266). Amaçlı/Kararsal Örneklem; olasılığa dayalı olmayan örneklem tekniklerinden olup araştırmacı çalışma alanına giren bir konuda yapacağı bir inceleme için araştırma amacına en uygun olacağına inandığı bir örneği kendi değer yargısına göre seçer (Tokol, 2006:31). Bu çerçevede çalışmanın örneklemini; Amaçlı/Kararsal Örneklem tekniğine göre seçilen, evrende yer alan öğrencilerden genel not ortalaması 2,00'in üzerinden olan ve ankete katılmaya gönüllü olan 60 kadın ve 60 erkek öğrenci oluşturmaktadır.

İlk Test – Son Test Uygulama Prosedürü

Deneyel araştırmalar, araştırmacıya incelediği bağımsız değişkenlere müdahale ederek bağımlı değişken üzerindeki değişimleri kıyaslamam olanağı tanıdığından, olgular arasındaki neden-sonuç ilişkisi yorumu daha kolay yapılabilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016:367).

Deneyel tasarımın birçok türü olmakla birlikte bu çalışmada Yarı-Deneyel Tasarım (Quasi-Experimental Designs) tercih edilmiştir. Yarı-Deneyel Tasarım (Quasi-Experimental Designs; bir deney grubunun bir müdahaleye maruz tabi tutulup ardından söz konusu müdahalenin ölçüldüğü deneyel tasarım türüdür

(Sekaran, 1992:158). Araştırmacıların Gerçek Deneysel Tasarım kullanması bazı durumlarda mümkün olmayabileceği için araştırmacılar Yarı-Deneysel Tasarım desenine başvurabilmektedir (Field ve Hole, 2003:66).

Sekaran (1992:158)'e göre; Yarı-Deneysel Tasarım (Quasi-Experimental Designs) deseninin iki türü vardır:

“İlk Test – Son Test Deney Grubu”: Kontrol grubu olmayan bir deney grubuna bir ilk test uygulanır, sonra müdahaleye (Eğitim vb.) tabi tutulur ve en son aşamada yapılan müdahalenin etkisini ölçmek için son test uygulanır.

“Sadece Son Test Deney ve Kontrol Grubu”: Bir deney grubu ve bir kontrol grubu vardır. Sadece deney grubu müdahaleye (Eğitim vb.) tabi tutulur ve en son aşamada yapılan müdahalenin etkisini ölçmek için her iki gruba da son test uygulanır.

Çalışmada “İlk Test – Son Test Deney Grubu” deseni tercih edilmiştir.

Araştırmanın bilimsel amaçlı olduğu ve katılımın isteğe bağlı olduğu katılımcılara sözlü olarak anlatılmış ve sözlü olarak onam alınmıştır. Ayrıca araştırmanın yapıldığı Adıyaman Üniversitesi Besni Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'ne araştırma hakkında bilgi verilmiş ve sözlü onam alınmıştır.

Adıyaman Üniversitesi Besni Meslek Yüksekokulunda ön lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerden genel not ortalaması 2,00'in üzerinde olan ve ankete katılmaya gönüllü olan 60 kadın ve 60 erkek öğrenciye Ölçüm Aracı başlığında detayları verilen ölçüm aracı, “İlk Test – Son Test Deney Grubu” deseni ilkelerine uygun olarak, ilk test olarak girişimcilik dersinin ilk haftasında (Şubat-2018) ve son test olarak da girişimcilik dersinin son haftasında (Mayıs-2018) uygulanmıştır. Katılımcılar girişimcilik derslerine en az %70 oranında devam etmiştir.

“İlk Test – Son Test Deney Grubu” desenine göre müdahale değişken olarak verilen girişimcilik eğitimi, 14 haftalık bir dönemde haftada 4 saat (Teori:3, Uygulama:1) olmak üzere toplam 56 saat olarak verilmektedir.

Girişimcilik dersine ilişkin haftalık konu dağılımları Tablo-1'de görülmektedir.

Tablo-1: Girişimcilik Dersi Haftalık Konu Dağılımları

Hafta	Konu
1	Girişimcilik Kavramı, Tanımı ve Kapsamı
2	Girişimciliğin Gelişimi
3	Girişimcilik Nitelikleri
4	Girişimciliği Etkileyen Faktörler
5	Girişimcilik Özelliklerinin Sınanması
6	İş Fikri Geliştirme ve Yaratıcılık
7	Pazar Araştırma, Pazarlama Planı Hazırlama
8	İş Fikri Geliştirme Ve Kurma Aşamaları Uygulamalı Proje Ödevi Ara Raporu
9	Üretim Planı, Yönetim Planı Hazırlama
10	Finansal Araştırmalar ve Finansal Plan Hazırlama
11	İş Planı Yazılmasında Dikkat Edilecek Hususlar
12	İş Planı Sunumunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar
13	Türkiye'de Girişimcilere Destek Veren Kuruluşlar Ve Verdikleri Destekler
14	Türkiye'de Yeni Girişimci Adaylarına Öneriler

Ölçüm Aracı

Üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerini ölçmek için; İşcan ve Kaygın (2011)'den alınan 28 ifadeli "Girişimcilik Eğilimi Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekte;

- Kendine Güven (4 ifade),
- Yenilik (6 ifade),
- Başarma İhtiyacı (5 ifade),
- Kontrol Odağı (6 ifade),
- Risk Almak (5 ifade) ve
- Belirsizliğe Karşı Tolerans (2 ifade)

olmak üzere altı boyut bulunmaktadır. Ölçek 5'li Likert tipi ifadelerden oluşmaktadır (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum).

Ölçeğe ilk test ve son test aşamalarında uygulanan güvenilirlik ve geçerlilik çalışması sonucu elde edilen değerler Tablo-2'de verilmiştir.

Tablo-2: Ölçüm Aracına Ait Geçerlilik ve Güvenirlik Değerleri

Test Aşaması	Toplam Açıklanan Varyans (%)	KMO	Bartlett's Test	Cronbach's Alpha
İlk-Test (O_1)	57,940	0,842	0,000	0,875
Son-Test (O_2)	52,918	0,782	0,000	0,845

Gürbüz ve Şahin (2016:312)'e göre; Toplam Açıklanan Varyans'ın çok boyutlu ölçeklerde en az %50 olması önerilmektedir. Altı boyuttan oluşan ölçüm aracında Toplam Açıklanan Varyans hem İlk-Test (%57,940) hem de Son-Test aşamasında (%52,918) bu eşik değerinin üzerindedir.

Altunışık vd. (2010:266)'a göre; KMO değerinin asgari kabul düzeyi 0,7'dir. Bu çerçevede hem İlk-Test hem de (0,842) Son-Test aşamasında (0,782) bu değerinin üzerine ulaşılmıştır.

Gürbüz ve Şahin (2016:311)'e göre; Bartlett's Test (Bartlett Küresellik Testi) sonucunun anlamlı olması ($p < 0,05$), değişkenler arası ilişkilerin oluşturduğu matrisin anlamlı olduğuna ve faktör analizi yapılabileceğine işaret etmektedir. Bu noktada Bartlett's Test (Bartlett Küresellik Testi) sonucunun hem İlk-Test hem de Son-Test aşamasında anlamlı olması ($p = 0,000 < 0,05$); araştırma kapsamında kullanılan ölçüm aracının faktör analizine uygun olduğu anlamına gelmektedir.

Hair vd. (2014:123)'e göre; Cronbach's Alpha değerinin 0,70'in üzerinde olması araştırmanın güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında Cronbach's Alpha değerinin hem İlk-Test (0,875) hem de Son-Test aşamasında (0,845) bu eşik değerinin üzerinde olması araştırmanın güvenilir olduğu sonucunu doğrulamaktadır.

BULGULAR**Frekans Analizleri****Tablo-1: Ölçüm Aracında Yer Alan İfadelerin Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası Ortalama ve Standart Sapma Değerleri**

Girişimci Kişilik Özelliği	İfade	Eğitim Öncesi (O_1)			Eğitim Sonrası (O_2)			Eğitimin Etkisi $O_2 - O_1$
		N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	Ort.
Kendine Güven	1. Kendimi büyük hedeflere ulaşma konusunda azimli buluyorum.	120	3,93	,959	120	4,19	,882	0,26
	2. Başarabilme yeteneğim konusunda kendime güvenirim.	120	4,13	,859	120	4,37	,798	0,24
	3. Zekam ve kapasitem sayesinde karşılaştığım zorluklarla baş edebilirim.	120	4,09	,722	120	4,25	,770	0,16
	4. Girişimci kelimesi beni tanımlar.	120	3,36	,960	120	3,81	,929	0,45
Yenilik	5. Diğer insanlar çevrede olağan dışı bir şeyler görmediği halde ben İş ile ilgili fırsatları algılayabilirim	120	3,53	,970	120	3,85	1,010	0,32
	6. Her zaman mevcut yöntemlerden daha iyi yöntemlerin var olduğuna inanırım	120	4,16	,850	120	4,32	,850	0,16
	7. Bir konu üzerinde farklılık yaratacak düşünceler ortaya koyma yeteneğine sahibim	120	3,80	,958	120	4,21	,829	0,41
	8. Yeni, ilginç, hatta çılgın fikirleri üretme yeteneğine sahibim.	120	3,58	,993	120	4,01	,903	0,43
	9. İşlerin yapılma şeklini değiştirmekten kaçınmam.	120	3,77	,991	120	3,97	,987	0,2
	10. İnsanlar girişimcilerden etkilenirler	120	4,11	1,035	120	4,20	,931	0,09
Başarma İhtiyacı	11. Rekabeti severim çünkü rekabet daha fazla çalışmamı sağlar	120	4,29	1,088	120	4,47	,767	0,18
	12. Bir şeyi onu yapmış olmak için değil mükemmel yapmış olmak için yaparım.	120	4,00	1,092	120	4,27	,896	0,27
	13. İlerleyen yıllarda kendi işimi kurmak istiyorum	120	4,07	1,189	120	4,50	,889	0,43

	14. Hayatta hiçbir şey büyük başarıların yerini tutamaz	120	3,93	1,262	120	4,23	1,000	0,3
	15. Başarılı olduğumu hissetmezsem yüksek ücretlide olsa o işi yapmaktan hoşlanmam	120	3,61	1,225	120	3,79	1,208	0,18
Kontrol Odağı	16. Bir şeylerin olmasını beklemek ya da seyretmek yerine ben kendim bir şeyler yapmayı tercih ederim	120	4,05	,977	120	4,44	,719	0,39
	17. Yaptığım işlerle ilgili karşılaştığım her türlü gelişme kontrolüm altındadır.	120	3,64	,896	120	3,96	,782	0,32
	18. Kendi hareketlerimi kendim kontrol ederim.	120	4,34	,865	120	4,37	,733	0,03
	19. Başkasının gözetimi olmadığı zamanlarda daha başarılı olurum.	120	4,26	1,049	120	4,41	,930	0,15
	20. Kendi işinde çalışmak başkasının işinde çalışmaktan daha keyiflidir.	120	4,44	1,011	120	4,58	,805	0,14
	21. Yaşamımdaki olayların sonuçlarını şans ve kötü kader değil ben etkilerim.	120	3,49	1,123	120	3,96	1,064	0,47
Risk Almak	22. Kendimi risk alabilen biri olarak görüyorum.	120	3,66	1,081	120	3,97	,952	0,31
	23. Hisselerinin kar getirebileceğini hesaplayabildiğim bir ortaklığa paramı yatırmaktan çekinmem.	120	3,71	1,118	120	4,07	,909	0,36
	24. Yaptığım işte yükselmek için büyük risk almaya gönüllüyüm.	120	3,66	1,119	120	3,98	1,021	0,32
	25. Başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir.	120	4,37	1,028	120	4,56	,719	0,19
	26. Kriz durumlarında bile girişimcilikte bulunmak gerekmektedir.	120	3,47	1,152	120	3,65	1,261	0,18
Belirsizliğe Karşı Tolerans	27. İşin sürekli ve güvenli olması benim için önemli değildir.	120	2,16	1,341	120	2,41	1,458	0,25
	28. Düzensiz şartlarda çalışmaktan zevk alırım.	120	1,76	1,270	120	1,91	1,353	0,15

Tablo-1'e göre; eğitim öncesi uygulama ile eğitim sonrası uygulama kıyaslandığında girişimcilik eğilimi ölçğine ait ifadelerin ortalamalarının önemli ölçüde artış gösterdiği görülmektedir.

Eğitim öncesi uygulama ile eğitim sonrası uygulama arasındaki en büyük fark olan ifade başka bir deyişle eğitimden en çok etkilenen ifade; 0,47'lik değişimle Kontrol Odağı boyutunda yer alan “Yaşamımdaki olayların sonuçlarını şans ve kötü kader değil ben etkilerim.” önermesi iken, eğitimden en az etkilenen ifade 0,03'lük değişimle yine Kontrol Odağı boyutunda yer alan “Kendi hareketlerimi kendim kontrol ederim.” önermesi olmuştur.

Hipotez Testleri

H_1 Hipotezinin Testi

Tablo-2: H_1 Hipotezinin Testi

Girişimci Kişilik Özelliği	N	Ort.	SS.	Df	t	p	Hipotezin Desteklenme Durumu
Kendine Güven (Eğitim Öncesi) - (O_1)	3,88	120	,669	119	-3,475	,001	<i>Desteklendi</i>
Kendine Güven (Eğitim Sonrası) - (O_2)	4,15	120	,635				

Tablo-2'ye göre; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Kendine Güven”e ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık ($t_{120} = -3,475$ ve $p = 0,001 < 0,01$) bulunmuştur (Gürbüz ve Şahin, 2016:240).

Sonuç olarak; H_1 hipotezi *desteklenmiştir*.

H_2 Hipotezinin Testi

Tablo-3: H_2 Hipotezinin Testi

Girişimci Kişilik Özelliği	N	Ort.	SS.	Df	t	p	Hipotezin Desteklenme Durumu
Yenilik (Eğitim Öncesi) - (O_1)	3,88	120	,669	119	-3,742	,000	<i>Desteklendi</i>
Yenilik (Eğitim Sonrası) - (O_2)	4,15	120	,635				

Tablo-3'e göre; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Yenilik”e ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık ($t_{120} = -3,742$ ve $p = 0,000 < 0,01$) bulunmuştur (Gürbüz ve Şahin, 2016:240).

Sonuç olarak; H_2 hipotezi *desteklenmiştir*.

H₃ Hipotezinin Testi**Tablo-4: H₃ Hipotezinin Testi**

Girişimci Kişilik Özelliği	N	Ort.	SS.	Df	t	p	Hipotezin Desteklenme Durumu
Başarma İhtiyacı (Eğitim Öncesi) - (O₁)	3,98	120	,744	119	-2,963	,004	<i>Desteklendi</i>
Başarma İhtiyacı (Eğitim Sonrası) - (O₂)	4,25	120	,549				

Tablo-4'e göre; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden "Başarma İhtiyacı"na ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık ($t_{120} = -2,963$ ve $p = 0,004 < 0,01$) bulunmuştur (Gürbüz ve Şahin, 2016:240).

Sonuç olarak; H₃ hipotezi *desteklenmiştir*.

H₄ Hipotezinin Testi**Tablo-5: H₄ Hipotezinin Testi**

Girişimci Kişilik Özelliği	N	Ort.	SS.	Df	t	p	Hipotezin Desteklenme Durumu
Kontrol Odağı (Eğitim Öncesi) - (O₁)	4,04	120	,658	119	-3,369	,001	<i>Desteklendi</i>
Kontrol Odağı (Eğitim Sonrası) - (O₂)	4,29	120	,476				

Tablo-5'e göre; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden "Kontrol Odağı"na ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık ($t_{120} = -3,369$ ve $p = 0,001 < 0,01$) bulunmuştur (Gürbüz ve Şahin, 2016:240).

Sonuç olarak; H₄ hipotezi *desteklenmiştir*.

H₅ Hipotezinin Testi**Tablo-6: H₅ Hipotezinin Testi**

Girişimci Kişilik Özelliği	N	Ort.	SS.	Df	t	p	Hipotezin Desteklenme Durumu
Risk Almak (Eğitim Öncesi) - (O₁)	3,77	120	,769	119	-3,231	,002	<i>Desteklendi</i>
Risk Almak (Eğitim Sonrası) - (O₂)	4,05	120	,601				

Tablo-6'ya göre; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Risk Almak”a ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık ($t_{120} = -3,231$ ve $p = 0,002 < 0,01$) bulunmuştur (Gürbüz ve Şahin, 2016:240).

Sonuç olarak; H_5 hipotezi **desteklenmiştir**.

H_6 Hipotezinin Testi

Tablo-7: H_6 Hipotezinin Testi

Girişimci Kişilik Özelliği	N	Ort.	SS.	Df	t	p	Hipotezin Desteklenme Durumu
Belirsizliğe Karşı Tolerans (Eğitim Öncesi) - (O_1)	1,96	120	1,122	119	-3,231	,208	<i>Desteklenmedi</i>
Belirsizliğe Karşı Tolerans (Eğitim Sonrası) - (O_2)	2,16	120	1,220				

Tablo-7'e göre; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Belirsizliğe Karşı Tolerans”a ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık ($t_{120} = -1,267$ ve $p = 0,208 > 0,05$) bulunamamıştır (Gürbüz ve Şahin, 2016:240).

Sonuç olarak; H_6 hipotezi desteklenmemiştir.

SONUÇ

Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “*Kendine Güven*”e ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın kaynağına bakıldığında; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “*Kendine Güven*”e ilişkin eğitim sonrası algılarının eğitim öncesi algılarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle; girişimcilik eğitimi öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “*Kendine Güven*”e ilişkin algılarını arttırmıştır.

Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “*Yenilik*”e ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın kaynağına bakıldığında; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “*Yenilik*”e ilişkin eğitim sonrası algılarının eğitim öncesi algılarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle; girişimcilik eğitimi öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “*Yenilik*”e ilişkin algılarını arttırmıştır.

Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “*Başarma İhtiyacı*”na ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın kaynağına bakıldığında; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “*Başarma İhtiyacı*”na ilişkin eğitim sonrası algılarının eğitim öncesi algılarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle; girişimcilik eğitimi öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “*Başarma İhtiyacı*”na ilişkin algılarını arttırmıştır.

Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “*Kontrol Odağı*”na ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın kaynağına bakıldığında; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “*Kontrol Odağı*”na ilişkin eğitim sonrası algılarının eğitim öncesi algılarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle;

girişimcilik eğitimi öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Kontrol Odağı”na ilişkin algılarını arttırmıştır.

Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Risk Almak”a ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Farklılığın kaynağına bakıldığında; girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Risk Almak”a ilişkin eğitim sonrası algılarının eğitim öncesi algılarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle; girişimcilik eğitimi öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Risk Almak”a ilişkin algılarını arttırmıştır.

Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Belirsizliğe Karşı Tolerans” a ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

TARTIŞMA

Üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminin girişimci kişilik özelliklerini ne ölçüde etkilediğini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada, yarı-deneyssel tasarım türlerinden tek gruplu ilk test – son test tekniğiyle Adıyaman Üniversitesi Besni Meslek Yüksekokulunda ön lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerden genel not ortalaması 2,00’ in üzerinde olan ve ankete katılmaya gönüllü olan 60 kadın ve 60 erkek öğrenciye ilk test olarak girişimcilik dersinin ilk haftasında (Şubat-2018) ve son test olarak da girişimcilik dersinin son haftasında (Mayıs-2018), İşcan ve Kaygın (2011)’den alınan 28 ifadeli (Kendine Güven, Yenilik, Başarma İhtiyacı, Kontrol Odağı, Risk Almak ve Belirsizliğe Karşı Tolerans) “Girişimcilik Eğilimi Ölçeği” uygulanmış olup bu çerçevede kurulan hipotezler Paired-Samples T Test kullanılarak test edilmiştir.

Eğitim öncesi uygulama ile eğitim sonrası uygulama kıyaslandığında girişimcilik eğilimi ölçeğine ait ifadelerin ortalamalarının önemli ölçüde artış gösterdiği görülmektedir. Eğitim öncesi uygulama ile eğitim sonrası uygulama arasındaki en büyük fark olan ifade başka bir deyişle eğitimden en çok etkilenen ifade; “Yaşamımdaki olayların sonuçlarını şans ve kötü kader değil ben etkilerim.” önermesi iken, eğitimden en az etkilenen ifade “Kendi hareketlerimi kendim kontrol ederim.” önermesi olmuştur.

Girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden “Kendine Güven, Yenilik, Başarma İhtiyacı, Kontrol Odağı, Risk Almak” a ilişkin eğitim sonrası algılarının eğitim öncesi algılarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle; girişimcilik eğitimi öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden Kendine Güven, Yenilik, Başarma İhtiyacı, Kontrol Odağı, Risk Almak” a ilişkin algılarını arttırmıştır.

Bu sonuçlar literatürde yer alan Pazarçık ve Aydın (2015), Sezer (2013), Bozkurt vd. (2012), Farashah (2013), Özdemir (2016) ile örtüşmektedir.

Buna karşın verilen girişimcilik eğitiminin öğrencilerin “Belirsizliğe Karşı Tolerans” a ilişkin eğitim öncesi algıları ile eğitim sonrası algıları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bozkurt ve Erdurur (2013: 60)’ın belirsizliğe karşı olumlu cevap verebilme psikolojisi olarak tanımladığı “Belirsizliğe Karşı Tolerans” özelliği çoğunlukla bireylerin doğuştan sahip olduğu ve dışsal etkilerden nispeten daha az etkilendiği düşünülen bir özellik olması nedeniyle araştırma çerçevesinde verilen girişimcilik eğitiminden etkilenmediği tahmin edilmektedir.

Ülke ekonomisi için girişimciliğin büyük öneme sahip olması ve girişimciliğin öğrenilebilir ve eğitilebilir bir olgu olması durumları birlikte düşünüldüğünde; girişimcilik eğitiminin etkisini deneysel bir biçimde araştıran bu çalışmanın sonuçlarının gerek literatür gerekse de uygulamacılar açısından önem taşıdığı düşünülmektedir. Çünkü girişimciliğin ve genel olarak işletmecilik disiplinin en iyi öğrenilebileceği yer – kuşkusuz ki- üniversitelerdir. Bu çerçevede geleceğin girişimcilerine verilen girişimcilik eğitiminin gençlerin girişimci kişilik özelliklerini güçlendirdiği, girişimcilik eğilim ve potansiyellerini ortaya çıkarmalarına yardımcı olduğu deneysel olarak doğrulanmıştır.

Gelecek araştırmacılara, yapılan müdahalenin (Eğitim vb.) girişimci kişilik özellikleri, girişimcilik niyeti vb. üzerindeki etkilerini daha açık bir biçimde analiz etme olanağı sunan “Dört Gruplu Solomon Deseni” deneysel tasarımıyla daha farklı örneklemeler üzerinde araştırmalar yapmalarını önerilir.

KAYNAKÇA

- Adıyaman Üniversitesi Bologna Bilgi Sistemi, Erişim Tarihi: 09.09.2018, <https://obs.adiyaman.edu.tr/oibs/bologna/>
- Akyurt, Nuran, (2018) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi”, *Medical Science*, 13(2), s. 43-57.
- Altunışık, Remzi, Coşkun, Recai, Bayraktaroğlu, Serkan ve Yıldırım, Engin, (2010) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı. 6. Baskı*, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- Arasti, Zahra, Falavarjani, Mansoreh Kiani and Imanipour, Narges, (2012) “A Study of Teaching Methods in Entrepreneurship Education for Graduate Students”, *Higher Education Studies*, 2(1), s. 1-10.
- Balaban, Özlem ve Özdemir, Yasemin, (2008) “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), s. 133-147.
- Bozkurt Çetinkaya, Özlem (2011). *Dünyada Ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler Ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Bozkurt, Özlem, Kalkan, Adnan, Koyuncu, Osman ve Alparşlan, Ali Murat, (2012) “Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), s. 229-247.
- Bozkurt, Öznur ve Erdurur, Kutbettin, (2013) “Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), s. 57-78.
- Büyükyılmaz, Ozan, Karakaya, Abdullah ve Yıldırım, Canan, (2015) “Girişimcilik Eğitimi Alan Bireylerin Demografik Özellikleri Açısından Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farklar”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(2), s. 105-125.
- Çiçeklioğlu, Hüseyin ve Afşar, Alican, (2017) “Girişimcilik Eğitimi Kurslarına Katılan Bireylerin Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimlerine Olan Etkilerinin İncelenmesi”, *International Journal of Disciplines Economics and Administrative Sciences Studies*, 3(1), s. 1-16.
- Duran, Cengiz, Büber, Harun ve Eren Gümüştekin, Gülten, (2013) “Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksekokulu Makine Programı Örneği”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), s. 33-56.
- Farashah, Ali Dehghanpour, (2013) “The Process Of Impact of Entrepreneurship Education And Training on Entrepreneurship Perception And Intention: Study of Educational System of Iran”, *Education + Training* 55 Issue: 8/9, pp.868-885, <https://doi.org/10.1108/ET-04-2013-0053>
- Field, Andy and Hole, Graham, (2003) *How to Design and Report Experiments*. First Edition, SAGE Publications, London
- Güner, Hasan ve Korkmaz, Adem, (2010) “KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi - Girişimcilik İlişkisi: Eğitim Alıp İş Kurmayanlar Üzerine Bir Araştırma”, *İş ve Hayat Dergisi*.
- Gürbüz, Sait ve Şahin, Faruk, (2016) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Hair, Jr. Joseph F., Black, William C., Babin, Barry J. and Anderson, Rolph E. (2014). *Multivariate Data Analysis*. 8th Edition. Pearson Education Limited:USA.
- İşcan, Ömer Faruk ve Kaygın, Erdoğan, (2011) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), s. 443-462.
- Kaupilla, Olli-Pekka, Rajala, Risto ve Jyrama, Annukka, (2010) “Antecedents of Salespeople’s Reluctance to Sell Radically New Products”, *Industrial Marketing Management*, 39, s. 308-316.
- Naktiyok, Atılhan (2004). *İç Girişimcilik*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Namal, Mete Kaan, Koçancı, Mustafa ve Aksoy, Beyhan, (2018) “KOSGEB Girişimcilik Programı: Eleştirel Bir Değerlendirme”, *Akademik Hassasiyetler*, 5(9), s. 93-110.
- Özdemir, Pınar, (2016) “Girişimcilik Eğitimi Ve Üniversitelerimiz”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 11(1), s. 224-240.
- Özdemir, Pınar, (2017) “Üniversitelerimizdeki Girişimcilik Eğitiminin Farklı Boyutlardan Değerlendirilmesi”, *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 6(2), s. 1-23.
- Patır, Sait ve Karahan, Mehmet, (2010) “Girişimcilik Eğitimi ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması”, *Business and Economics Research Journal*, 1(2), s. 27-44.

- Pazarcık, Yener ve Aydın, Erdal, (2015) “Girişimcilik Temelli Ders Tasarımının Öğrencilerin Girişimci Eğilim Ve Davranışlarına Etkisi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Deneysel Bir Çalışma”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(2), s. 126-146.
- Sekaran, Uma, (1992) *Research Methods For Business: A Skill Building Approach*. Second Edition, John Wiley & Sons, Inc., USA.
- Sezer, Cemal, (2013) “Girişimcilik Kariyerine Yönelim Nedenleri Ve Girişimcilik Dersinin Etkisi Üzerine Bir İçerik Analizi: KTMÜ Örneği”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(4), s. 63-86.
- Solmaz, Seyit Ahmet, Aksoy, Özlem., Şengül, Serkan ve Saruşık, Mehmet, (2014) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Turizm Lisans Ve Ön Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (26), s. 41-55.
- Solunoğlu, Ali ve Nalçacı İkiz, Aylin, (2017) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri”, *Journal of Recreation and Tourism Research*, 4(2), s. 44-57.
- Tanrıverdi, Haluk, Bayram, Gül Nazik ve Alkan, Makbule, (2016) “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 11(1), s. 1-29.
- Tokol, Tuncer (2006) *Pazarlama Araştırması*. 12. Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Uluköy, Metin, Demireli, Cemalettin. ve Kahya, Vasfi, (2013) “KOSGEB Girişimcilik Eğitimi Kurslarına Katılan Katılımcıların Girişimcilik Profiline Yönelik Bir Alan Araştırması”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), s. 79-96.
- Waraich, Sushmita B., (2012) “Management Education And Entrepreneurship”, *AIMA Journal of Management & Research*, 6(4), s. 212-230.
- Yelkikalan, Nazan, Kandemir, Gülcan ve Serez, Murat, (2006) “Girişimcilik Mesleği Ve Türkiye’deki İktisadi Ve İdari Bilimler Fakülteleri’nde Girişimcilik Eğitimi”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), s. 218-235.
- Zieba, Krzysztof ve Golik, Jakup, (2018) “Testing Students’ Entrepreneurial Self-Efficacy as an Early Predictor of Entrepreneurial Activities. Evidence from the SEAS Project”, *Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation*, 14(1), s. 91-10